

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากฎมัญญาที่ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงของหนัง สกุล เสียงแก้ว ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคติชนวิทยา ข้อมูลที่นำมาวิจัย คือ บทหนึ่งตะลุงฉบับลายมือเขียนของหนังสกุล เสียงแก้ว จำนวน 25 เรื่อง จุดมุ่งหมายหลักในการวิจัยได้แก่ การศึกษากฎมัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงของหนัง สกุล เสียงแก้ว ผลการศึกษารวบรวมในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1. กฎมัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์

พบว่าหนัง สกุล เสียงแก้ว ใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ดี คือ ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และเหมาะสมกับเนื้อหาไม่น้อยกว่า 5 ชนิด ดังนี้ 1) กลอนแปด หรือกลอนสุภาพ 2) กลอนหก 3) กลอนสี่ 4) กลอนสามห้า 5) กลอนกลบทกบเต็นต์อวยหอย

2. กฎมัญญาด้านการใช้คำ

พบว่าหนัง สกุล เสียงแก้ว สามารถเลือกใช้คำที่ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพขึ้น ไม่น้อยกว่า 9 ลักษณะ ดังนี้ 1) คำสัมผัส 2) การหลากคำ 3) การซ้ำคำ 4) การเคียงคำ 5) การใช้คำเสริม 6) การใช้คำพรรณ 7) การใช้คำตายที่มีเสียงห้วนกระชับ 8) การใช้คำที่มีเสียงสั้นยาว หนัก เบา สูง ต่ำ ปะปนกัน การใช้ศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต ซึ่งทำให้เกิดความไพเราะสูงส่ง 9) คำภาษาไทยถิ่นใต้

3. กฎมัญญาด้านการใช้ภาพพจน์

พบว่า หนัง สกุล เสียงแก้ว สามารถใช้ภาพพจน์ที่ดีที่ทำให้การสื่อสารสู่ผู้ฟังมีประสิทธิภาพขึ้นไม่น้อยกว่า 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การใช้อุปมา 2) การใช้อนิมานัย 3) การใช้คติพจน์

4. ภูมิปัญญาด้านการบรรยาย

พบว่าหนัง สกุล เสียงแก้ว สามารถบรรยายได้ดี 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การบรรยายที่ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างฉับไว ทันเวลา ทันใจ 2) การบรรยายที่ทำให้ผู้ชมหรือผู้ฟังหรือผู้อ่านมองเห็นนาฏการของตัวละคร 3) การบรรยายที่ทำให้ผู้ชมหรือผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดจินตนาการ

5. ภูมิปัญญาด้านการตั้งข้อสังเกตเสนอทัศนะ

พบว่าหนัง สกุล เสียงแก้ว สามารถตั้งข้อสังเกตเสนอทัศนะที่น่าสนใจ ก่อให้เกิดปัญญาวิจารณ์ญาณไม่น้อยกว่า 9 ประการ ดังนี้ 1) มนุษย์ปุถุชนธรรมดาตกอยู่ในอำนาจของกามคุณ ปรารถนา กามคุณ ดิ้นรนแสวงหากามคุณ บางคนจึงกล้ากระทำผิดล่วงประเพณีเพราะตกอยู่ในอำนาจของกามคุณ 2) การลืมหืมสิ่งใด ๆ เช่น การลืมหืมทรัพย์สิน ลืมหืมถิ่น ลืมหืมคู่ครอง ฯลฯ ไม่เป็นภัยเสียหายร้ายแรงเท่ากับการลืมหืมตัว สรรพสิ่งและการกระทำใด ๆ เช่น การทำบ่อปลา การทำนา กุ้ง ความร่ำรวยเป็นเศรษฐีมีเงิน ฯลฯ ล้วนเป็นอนิจจัง เปลี่ยนแปรไม่เที่ยงแท้แน่นอน แต่กฎแห่งกรรมหรือกฎแห่งการกระทำเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้แน่นอน ผู้ที่ทำดี คือทำบุญสร้างบารมี ย่อมได้ดี ใ้บุญบารมี เที่ยงแท้ที่จะบรรลุนิพพาน สรรพสิ่ง เช่น การนินทา การถูกนินทา ความรู้สึกเจ็บช้ำทารุณใด ๆ ล้วนมีเหตุปัจจัยและเป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งสิ้นพึงรู้จักเข้าใจและรู้เท่าทัน 3) ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องตาย เหลือไว้แต่ความชั่วและความดีที่ได้กระทำมา คนดีเมื่อตายไปย่อมไปสู่สุคติสวรรค์ ส่วนคนที่ทำชั่วเมื่อตายไปย่อมไปสู่ทุคตินรก ความจริงเป็นอย่างนี้ ทุกคนจึงพึงเป็นคนดี กระทำแต่กรรมดี 4) สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นสิ่งที่มีคู่ เช่น ดีกับชั่ว สุขกับโศก ชายหนุ่มกับหญิงสาว มืดกับสว่าง กลางคืนกับกลางวัน กระจายกับหมดยกระจาย อุบาสกกับ อุบาสิกา พระสงฆ์กับ แม่ชี คนรักหวังดีกับคนซึ่งปองร้าย ฯลฯ 5) ลมทะเลช่วยพัดช่วยดับความร้อนกายให้หายได้ พระธรรมสามารถดับความทุกข์ที่เกิดจากความพลาดรักผิดหวังได้ ลมร้ายใด ๆ แม้มลมได้ฝุ่นก็ไม่ร้ายเท่ากับลมปากของมนุษย์ 6) หลุมใด ๆ ไม่ลึกลุ่มเท่าหลุมรัก ไฟที่ร้อนใด ๆ ก็ไม่ร้อนไปกว่า ไฟรัก ความหนักใด ๆ ก็ไม่หนักเท่ากับหนักความรัก ความเศร้ากลัดกลุ้มใด ๆ ก็ไม่เท่ากับความเศร้า ความกลัดกลุ้มใจในความรัก 7) ความรักในสิ่งใด ๆ ไม่มากเท่ากับความรักตนเอง แรงกำลังพลังใด ๆ ไม่เท่ากับแรงของกรรม หากต้องประสบเคราะห์กรรมอย่าไปโทษสิ่งอื่น ๆ เช่น ภูตผี เทวดา ทิศทาง ภูเขา ป่าดง ครุ นักปราชญ์ ญาติ เป็นต้น แต่พึงโทษกรรมที่เรากระทำ เมื่อเกิดเคราะห์กรรมขึ้น หมออย่าว่าเกิดจากลม ไหร่ว่าเกิดจากเคราะห์ร้าย แม่หมอหมอผีว่าเกิดจากภูตผี แต่นักปราชญ์เท่านั้นที่ยืนยันว่าเกิดจากกรรม 8) มนุษย์ว่าเหว่ อยากรมีเพื่อน อยากรมีคนรัก มีจุดหมาย ไม่ว่างเปล่า มนุษย์มีความสุขเมื่อรู้ประจักษ์ว่าตนมีเพื่อน มีคนรักที่เอื้ออาทรต่อกัน มี

จุดหมาย ไม่ว่างเปล่าเดียวตาย 9) บุคคลไม่ควรดื่มสุราเพราะบุคคลที่ดื่มสุราจะมีพฤติกรรมคล้ายกับสัตว์ 6 ชนิด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมน่าหัวเราะเยาะคือ 1) ส่งเสียงจุกจิกจ้อแจ๋เหมือนนก 2) มือคันเกาโน่นเกานี้ไม่อยู่นิ่งเหมือนกับลิง 3) เดินโซเซไม่ตรงทิศทางเหมือนกับงู 4) ส่งเสียงเอะอะโวยวายเหมือนกับสุนัข 5) ดุร้ายเหมือนกับเสือ 6) นอนแผ่และไม่สนใจสิ่งใด ๆ เหมือนกับสุกร

6. ภูมิปัญญาด้านการบันทึกลักษณะสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

พบว่าหนังสือสกุล เสียงแก้ว สามารถบันทึกลักษณะและสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของชาวบ้านภาคใต้ได้ดีหลากหลายลักษณะ เช่น ชาวบ้านภาคใต้มีอารมณ์ขัน ช่างเหน็บแนมประชดประชันบางคนยากจนอยู่บ้านร้าย ๆ ไม่มีฝ้ายบ้าน ชี้เกียจ ชอบซื้อสินค้าเงินผ่อนเพราะเชื่อคำโฆษณามากกว่าจะซื้อเพราะความจำเป็นจะต้องใช้และมีเงินพอที่จะซื้อ บางคนประกอบอาชีพค้าขายอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบาย เช่น พัดลม ตู้เย็น เครื่องซักผ้า บางคนเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติไม่มีเหตุผล เช่น ไม่กินปลาที่ไม่มีเกล็ด ชาวบ้านภาคใต้มีความผูกพันกับธรรมชาติ ผืนแผ่นดิน ภูเขา ป่า ต้นไม้ และรู้จักชื่อต้นไม้ ซึ่งขึ้นงอกงามอยู่ในภาคใต้หลายชนิด เช่น ยาง ยุง ตะเคียน ขาวดำ สีเสียด รัก กฤษณา การเกิด พิภูล ระกำ จำปาขอม (ลั่นทมแดง) มะยม พะยอม ชี้เหล็ก สนม มะสัง ตีนเป็ด บอระเพ็ด สะเดา ชี้กา โคน ยอ เหยียง หมุย ทูเรียน ละมุดฝรั่ง (ละมุดสีดำ) เป็นต้น

7. ภูมิปัญญาด้านการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

พบว่า หนังสือสกุล เสียงแก้ว สามารถบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยไว้เป็นอย่างดีหลายเหตุการณ์ คือ 1) เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร พลเรือเอกสงัด ชะลออยู่ ฯลฯ การปลุกระดมต่อต้านรัฐบาลในสมัยที่นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี 2) เหตุการณ์ทางศิลปการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ดาราภาพยนตร์ นักร้อง ลูกทุ่ง ดาวตลก หนังสือพิมพ์ นักเทศน์ว่าในสังคมไทยภาคใต้มีศิลปการแสดงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงหลายอย่าง เช่นหนังตะลุง มโนราห์ มีดาราภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เช่น วิไลวรรณ วัฒนพานิช นัยนา ชีวานันท์ มีนักร้องเพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น ยุพิน แพรทอง ผ่องศรี วรนุช บุปผา สายชล มีดาวตลกที่มีชื่อเสียง

หลายคน เช่น สีมึก มีหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงหลายฉบับ เช่น ไทยรัฐ มีนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น ท่านปัญญานันทะภิกขุ

8. ภูมิปัญญาด้านการบันทึกวัฒนธรรม

พบว่า หนังสกุล เสียงแก้ว สามารถบันทึกวัฒนธรรมของชาวบ้านภาคใต้ไว้หลายด้าน คือ 1) ด้านความเชื่อเรื่องเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีหลายองค์ เช่น พระนารายณ์ พระอิศวร ท้าวจตุโลกบาล เทพประจำวัน ฯลฯ ว่ามีอำนาจสามารถปกป้องอันตรายและบันดาลให้เกิดสิ่งมงคลได้ 2) ด้านความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ซึ่งมีหลายชนิด เช่น ผ้ายันต์ ลูกอม ก้นพร้าวหัก ฯลฯ ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจ ช่วยบันดาลให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่าง ๆ 3) ด้านความเชื่อเรื่องไผ่ว่าตำแหน่งของไผ่ สามารถให้คุณให้โทษแก่เจ้าของได้ 4) ด้านการทำมาหากิน การล่าสัตว์ ว่าชาวบ้านภาคใต้มีการตัดฟัน ทงเบ็ด ล่าตะกวด ยิงนกคุ้ม 5) ด้านการตั้งชื่อบ้าน ชื่อเมือง เช่น สงขลา เชียงแสน ระโนด บ้านแค บ้านชะแม บ้านชะลอน ฯลฯ 6) ด้านการว่าเพลงบอก ว่ามีการว่าเพลงบอกเพื่อบอกข่าว บอกบุญ เป็นต้น โดยมีแม่เพลงเป็นคนว่าบท (ขับบท) เพลงและมีลูกคู่คอยรับบทเพลงจากแม่เพลง 7) ด้านการเรียนหนังสือและการจัดงานต้อนรับผู้ที่สำเร็จการศึกษากลับมาสู่บ้านเมืองว่ามีการส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือในสถาบันการศึกษาที่ดีที่สุด เมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาบ้านเมืองมีการจัดงานต้อนรับอย่างเอิกเกริกสนุกสนานมีการแสดงของหนังตะลุงที่มีชื่อเสียง 8) ด้านการใช้สำนวนไทยถิ่นใต้ ว่ามีการใช้สำนวนไทยถิ่นใต้น่าสนใจ เช่น ไร่ฝ้ายเป็นไร่คง เคยเหลือเนียง เป็นต้น

9. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทเทวดา

พบว่า หนังสกุล เสียงแก้ว สามารถสร้างบทเทวดาที่ดีทั้งรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำพันธ์์ที่ถูกต้องเหมาะสม ใช้คำได้ดีที่ทำให้เกิดความไพเราะและมีเนื้อหาที่เหมาะสม ไม่น้อยกว่า 3 บท

10. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทปราชญ์หน้าบท

พบว่า หนังสกุล เสียงแก้ว สามารถสร้างบทปราชญ์หน้าบทที่ดีทั้งรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำประพันธ์์ที่ถูกต้องเหมาะสม ใช้คำได้ดีที่ทำให้เกิดความไพเราะ และมีเนื้อหาที่เหมาะสม ไม่น้อยกว่า 3 บท

11. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสอน

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถสร้างบทสอนที่ดีทั้งรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมหลายชนิด ใช้คำได้ดีที่ทำให้เกิดความไพเราะ มีเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถบอกความจริง และหรือสิ่งที่พึงทำได้ดีหลายประการ ไม่น้อยกว่า 7 บท

12. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสมห่อง

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถสร้างบทสมห่องที่ดีทั้งรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมใช้คำ สำนวนที่ก่อให้เกิดความไพเราะ ไม่น้อยกว่า 10 บท

13. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทเกี่ยวจ้อ

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถสร้างบทเกี่ยวจ้อที่ดีทั้งรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ใช้คำได้ดีก่อให้เกิดความไพเราะ มีเนื้อหาที่เหมาะสม ไม่น้อยกว่า 18 บท

14. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถสร้างบทสนทนาที่ดีทั้งรูปแบบเนื้อหา กล่าวคือ ใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ดีทั้งร้อยแก้ว และกลอนสุภาพ ใช้คำได้ดีไพเราะเหมาะสม มีเนื้อหาที่เหมาะสม ไม่น้อยกว่า 5 บท

15. ภูมิปัญญาด้านการตัดต่อเรื่อง

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถตัดต่อเรื่องที่ทำให้เรื่องเชื่อมต่อกันสนิท ดำเนินไปด้วยดี มีความไพเราะ โดยใช้ร้อยกรองและร้อยแก้วผสมกัน

16. ภูมิปัญญาด้านการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจ

พบว่า หนังสือกลุ่ เสียงแก้ว สามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจได้ดี โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสม คือ ให้ตัวละครผู้น้อย (ตัวตลก) กล่าววิพากษ์วิจารณ์ตัวละครผู้ใหญ่ (เจ้าเมือง) อย่างรุนแรง ตรงไปตรงมา

17. ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์

พบว่า หนังตะลุง เสียงแก้ว สามารถประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ ได้เหมาะสม เช่น ประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับคนวิกลจริตที่คิดฟุ้งซ่านไปต่าง ๆ นา ๆ ความรู้เรื่องไสยเมณี บาร์ รถไฟ รถยนต์ นายหนังตะลุง วัชชน ภาษาอังกฤษ ความผิดปกติบกพร่องของนักร้องเมืองบางคน ฯลฯ มาสร้างเป็นบทตลกที่แยบยลไม่น้อยกว่า 3 บท

18. ภูมิปัญญาการสร้างบทตลก

พบว่า หนังตะลุง เสียงแก้ว สามารถสร้างบทตลกได้ดี ใช้กลวิธีที่เหมาะสม ซึ่งทำให้ผู้ชม หรือผู้ฟัง หรือผู้อ่าน เกิดอารมณ์ตลก หรืออารมณ์ขัน ไม่น้อยกว่า 8 กลวิธี ดังนี้ 1) การลวงให้ตีความประสพการณ์ผิด 2) การเล่าเรื่องที่เกินจริงเกินเชื่อ 3) กลวิธีเกลือจิ้มเกลือ 4) การหักมุม 5) การใช้คำพวน 6) การพูดถึงเรื่องเพศ 7) การใช้คำ 2 แง่ 2 มุม 8) การล้อบุคคล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีข้อนำสังเกตดังนี้

1. ภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุง ของหนังตะลุง เสียงแก้ว ทั้งด้าน 1) การใช้รูปแบบคำประพันธ์ 2) การใช้คำ 3) การใช้ภาพพจน์ 4) การบรรยาย 5) การตั้งข้อสังเกตเสนอทัศนะ 6) การบันทึกลักษณะ สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ 7) การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 8) การบันทึกวัฒนธรรม 9) การสร้างบทเทวา 10) การสร้างบทปราชัยหน้าบท 11) การสร้างบทสอน 12) การสร้างบทสมหोंง 13) การสร้างบทเกี่ยวจอ 14) การสร้างบทสนทนา 15) การตัดต่อเรื่อง 16) การวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจ 17) การประยุกต์ 18) การสร้างบทตลก เหล่านี้สอดคล้องกับภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคนอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสรุปได้ว่าภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงเหล่านี้ ล้วนเป็นภูมิปัญญาที่ฝังตัวของกลุ่มชนกลุ่มนี้

2. แม้ภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังตะลุง เสียงแก้ว ส่วนใหญ่จะสอดคล้องคล้ายคลึงกับภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุง ของนายหนังตะลุงคนอื่น ๆ ทั่วไป แต่ก็มีภูมิปัญญาหลายด้านที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้าง เช่น 1) ด้านการใช้คำเสริมซึ่งหนังตะลุง เสียงแก้ว นิยมใช้มากกว่านายหนังตะลุงคนอื่น ๆ ที่เห็นได้ชัดว่าเป็นลักษณะเด่นของหนังตะลุง เสียงแก้ว 2) ด้านการสร้างบทเทวา ซึ่งนายหนังตะลุงคนอื่น ๆ นิยมใช้กลบทสะบัดสะบั้งผสมกับ

กลอนสุภาพ คือ ตอนต้นจะใช้กลบทสะบัดสะบั้งแล้วต่อกด้วยกลอนสุภาพ ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจน แต่หนังสือเสียงแก้ว ใช้กลบทสะบัดสะบั้งผสมกับกลอนสุภาพ แต่ไม่ปรากฏชัดเจนนัก และเมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทเทวาก็น่าสังเกตว่าในบทเทวาของหนังสือเสียงแก้วกล่าวถึงองค์เทวา (คือพระอินทร์) และบุคคลอื่น ๆ ในขณะที่บทเทวาของนายหนังสือคนอื่น ๆ มักจะล้อเฉพาะบุคคลอื่น ๆ เป็นส่วนมาก 3) ด้านการสร้างบทสมห่อง ซึ่งนายหนังสือคนอื่น ๆ นิยมเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงเหมือนกับสิ่งต่อไปนี้คือ วัวถึกสองตัวชนกัน หมอฉีดยา แก่คนไข้ การใช้หญ้าตีนกาเขี่ยรูลู เมฆลาล้อแก้วรามสูรขว่างแก้ว หัวเต่าตันกระดองเต่า การยิงปืนเข้าประตู การทิ้งระเบิดใส่เรือรบ เรือแล่นฝ่าคลื่นลมเข้าอ่าว แมลงตอมดอกไม้ การต่อสู้ของ ว้าวปักเป้ากับว้าวจุฬา มังกรชมถ้ำ การชกกระท่างนักมวยสองฝ่าย ราชูจับพระจันทร์ การขี่ม้าศึก การแสดงภาพยนตร์กลางแปลงเรื่องสามเหลี่ยมทองคำ ฯลฯ แต่หนังสือเสียงแก้ว เปรียบเทียบว่าเหมือนกับฝนเดือนหกเริ่มตก น้ำเจ็มนองท่วมนา ปลาช่อน ตีแปลงในนา การเริ่มไถนา การขับรถที่ยังใหม่ผู้ขับต้องเปลี่ยนเกียร์ให้สัมพันธ์กับความเร็ว พนักงานขับรถไฟที่ขับรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปจนถึงสถานีหาดใหญ่ซึ่งเป็นสถานีปลายทางซึ่งแตกต่างไปจากนายหนังสือคนอื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษาและน่าสืบสวนทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาของ หนังสือเสียงแก้ว ในแต่ละด้านโดย การศึกษาและเผยแพร่สู่ชุมชน โดยเฉพาะชุมชนภาคใต้อย่างเป็นระบบและจริงจัง
2. ผลการศึกษาพบว่า แม้หนังสือเสียงแก้ว และภูมิปัญญาของหนังสือเสียงแก้ว จะไม่เป็นที่รู้จัก ไม่ได้รับการยกย่องจากนักวิชาการคนใดหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม แต่ภูมิปัญญาของหนังสือเสียงแก้ว ก็ยังเป็นภูมิปัญญาที่ดีที่มีคุณค่า เช่นเดียวกันกับภูมิปัญญาของนายหนังสือหรือผู้เขียนบทหนังสือ ที่ได้รับการยกย่องจากนักวิชาการหรือหน่วยงานไม่แตกต่างกัน การสนใจจะศึกษาวิเคราะห์ อนุรักษ์สืบสานเฉพาะภูมิปัญญาที่เป็นที่รู้จักหรือได้รับการยกย่องเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการละเลยภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านอีกหลาย ๆ คน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายและไม่ควรเกิดขึ้น

3. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านคนอื่น ๆ ในฐานะที่เป็น "ภูมิปัญญาชาวบ้าน" อันเป็น "ภูมิปัญญาพื้นฐาน" ของสังคมอย่างแท้จริงให้มากที่สุดเพื่อจะได้ทราบความจริงของภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างแท้จริง เกิดปัญญาสามารถจะจัดการ จัดทำต่อภูมิปัญญานั้นได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ สามารถจะอำนวยความสะดวกแก่ชีวิตและสังคม ทั้งปัจจุบันและอนาคต

